

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΞΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ
ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

6

1909

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ★

BAS. N. GRÉGORIADÈS

ΠΑΪΣΙΟΥ ΔΗΜΑΡΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΑΡΑΜΕΘΙΑΣ ΚΑΙ ΒΟΥΘΡΩΤΟΥ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΙΚΟΝΟΣ

ΤΗΣ ΧΡΥΣΟΒΙΤΖΗΣ

Ἄναμφήριστος εἶνε καὶ ἀφ' ἱκανοῦ χρόνου ἔχει διαγνωσθῆ ἡ ἀξία, ἣν ἔνεκα τῆς ἀνεπαρκείας τῶν ἱστορικῶν πηγῶν περὶ πολλῶν ἐλληνικῶν χωρῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἔχουσιν οἱ βίοι καὶ αἱ ἀκολουθίαι ἀγίων καὶ ἄλλα τινὰ ἐκκλησιαστικὰ βοηθήματα. Αἱ ἐξ αὐτῶν ἀπορρέουσαι ἱστορικαὶ γνώσεις δὲν περιορίζονται πολλάκις εἰς μόνα τὰ τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀναφέρονται καὶ εἰς τὰ τοῦ καθ' ὅλου βίου καὶ τῆς καταστάσεως τῶν χωρῶν ἐκάστων, πρὸς ἃς ἔχουσι σχέσιν τὰ κείμενα περὶ ὧν ὁ λόγος.

Τοιαύτη εἶνε καὶ ἡ κατωτέρω ἐκδιδομένη περιγραφή περὶ τῆς ἀγίας εἰκόνος τῆς ἐν Ἠπειρῷ Χρυσοβίτζης. Δὲν ἐκδίδεται δὲ αὕτη ἐνταῦθα τὸ πρῶτον. Ἢδὴ τελευτῶντος τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος ἔχει ἐκδοθῆ ἐν Βενετίᾳ παρὰ Νικολάφ Γλυκεὶ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων βιβλιάριον ἐκ σελίδων 24 εἰς μικρὸν 8^{ον} φέρον τὴν κατωτέρω ἐν σ. 53 ἐπιγραφὴν.

Τὸ σπανιώτατον τοῦτο βιβλίον δὲν ἀναγράφεται ἐν τῇ Νεοελληνικῇ Φιλολογίᾳ τοῦ Ἄνδρ. Παπαδοπούλου Βρετοῦ, ἀλλὰ περιλαμβάνει αὐτὸ ὁ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς Π. Λάμπρου Κατάλογος Γ' σπανίων βιβλίων τῆς Νεοελληνικῆς Φιλολογίας. Ἐν Ἀθήναις 1869 σ. 46. Ἀντίτυπον δὲ τοῦ σπανιωτάτου τούτου βιβλίου ἔχω ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Τῆς Ἁγίας καὶ Θαυματουργοῦ Εἰκόνας,
καὶ τῶν θαυμάτων

ΤΗΣ

ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΧΡΥΣΟΒΙΤΖΗΣ,

ἣτις εὐρέθη κατὰ πρώτην φοράν εἰς τὸ
Χωρίον Στριγγανίαν καλούμενον.

Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, χάριν εὐλαβείας
τῶν Ὀρθοδόξων Προσκυνητῶν τῆς προῤῥη-
θείσης Ἁγιωτάτης Εἰκόνας τῆς Ἀει-
παρθένου, καὶ Θεομήτορος·

Ἐπιμελεία καὶ δαπάνη τῶν τιμιωτάτων Κυρίων
Ἐπιτρόπων τῆς Ἁγίας Μονῆς.

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. 1794.

Παρά Νικολάφ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.
Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

Ἐν τῷ βιβλιαρίῳ τούτῳ προτάσσεται μὲν Προοίμιον κατα-
λαμβάνον τὰς σελ. 5 - 8, ἔπεται δὲ « Περιγραφή τῆς ἁγίας εἰ-
κόνας Χρυσοβίτζης, ἣτις εὐρέθη εἰς χωρίον Στριγγανίαν λεγό-
μενον, τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς τὴν Ἐπαρχίαν τοῦ Θεοφιλεστάτου
Ἐπισκόπου Ἀχελίου (οὕτως ἀντὶ Ἀχελῷου) καὶ Αἰτωλίας, ἢ
ὁποία, ὡς φαίνεται, εἶναι μία Ἐπαρχία τοῦ Ἁγίου Ἄρτης».
Ἄρχεται δὲ ἡ περιγραφή αὕτη διὰ τῶν ἐξῆς: *Εἰς τὸ Χωρίον
Στριγγανίαν καλούμενον κατὰ τοὺς 533. ἀπὸ Χριστοῦ Γεν-
νήσεως, τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς εὐρέθη Εἰ-
κὼν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.*

Ἡ περιγραφή δ' αὕτη σώζεται χειρόγραφος καὶ ἐν τῷ κώδικι τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει μονῆς Ξηροποτάμου 236, φ. 192^α κ. ἐ., γεγραμμένῳ τὸν δέκατον ὀγδοὸν αἰῶνα τὸ πλεῖστον χειρὶ τοῦ Καισαρίου Δαπόντε. Ἐπιγράφεται δ' ἐν τῷ κώδικι τούτῳ ἡ περιγραφή ὧδε· «Τοῦ θεοφιλεστάτου καὶ λογιωτάτου ἀγίου Παραμυθίας καὶ Βοθροντοῦ κυρίου κὺρ Παΐσιου τοῦ Δημάρου, περὶ τῆς ἀγίας εἰκόνης τῆς Χρυσοβίτζας διήγησις πῶς ἦλθεν εἰς τὸ χωρίον Κορσοβίτσα εἰς Ἰωάννινα».

Ἐντεῦθεν μανθάνομεν, ὅτι ὁ γράψας τὴν διήγησιν ταύτην, παραληφθεὶσαν ἐκ παλαιότερων πηγῶν, καθ' ἃ ἐξάγεται ἐκ τοῦ κατωτέρω παρατεθησομένου κειμένου, ἦτο ὁ κατὰ τὸν δέκατον ὀγδοὸν αἰῶνα ἀκμάσας ἐπίσκοπος Παραμυθίας καὶ Βουθρωτοῦ Παΐσιος. Εἶχε δὲ οὗτος, ὡς ἐντεῦθεν ἀποδεικνύεται, τὸ ἐπώνυμον Δήμαρος καὶ ὄχι Δημέρου, ὡς λέγει βιογραφῶν αὐτὸν ὁ κ. Σάθας¹, ὅστις ἐν τοῖς ἀναγραφομένοις αὐτοῦ ἔργοις δὲν καταλέγει καὶ τὴν περὶ τῆς εἰκόνης τῆς Χρυσοβίτζης διήγησιν, ἣτις πρέπει νὰ προστεθῇ εἰς αὐτά. Δήμαρον δ' εὐρίσκομεν καὶ ἄλλον, τὸν διάκονον Παγκράτιον, οὗ ἀλλαχοῦ ποιεῖται μνείαν ὁ αὐτὸς κ. Σάθας²; ἐπανορθούμενος ἐν τισὶ τῶν περὶ αὐτοῦ λεγομένων ὑπὸ τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου³.

Παραβάλλοντες δὲ τὴν χειρόγραφον διήγησιν τῆς μονῆς Ξηροποτάμου πρὸς τὴν ἐν Βενετίᾳ τύποις ἐκδοθεῖσαν Περιγραφὴν, εὐρίσκομεν, ὅτι ἡ χειρόγραφος μόνον πρὸς τὸ μεγαλειότερον πρῶτον μέρος τῆς ἐντύπου (σ. 9-18) ἀντιστοιχεῖ. Ἄλλως δ' ἡ ἐντύπος εἶνε πληρεστέρα, ἔχουσα καὶ πρόσθετα θαύματα (σ. 18-24) λείποντ' ἀπὸ τῆς χειρογράφου, ὧν ἐν ἀναφέρεται ρητῶς εἰς τὸ ἔτος 1792. Ἐντεῦθεν συνάγεται, ὅτι αἱ προσθήκαι αὗται εἶνε μεταγενέστεραι, τοῦ μὲν πρώτου κειμένου συνταχθέντος

¹ Νεοελληνικὴ φιλολογία σ. 482.

² Αὐτόθι σ. 611.

³ Προσθήκαι καὶ διορθώσεις εἰς τὴν Νεοελληνικὴν φιλολογίαν Κωνσταντίνου Σάθα, Ἐν Λειψίᾳ. 1871 σ. 106.

ἐπὶ τῇ βίβλῳ ἀρχαιοτέρων πηγῶν ὑπὸ τοῦ Παίσίου Δημάρου, τῆς δὲ συνεχείας προστεθείσης κατόπιν. Ἐπικειμένης δὲ τῆς ἐν ἐν Βενετία ἐκδόσεως, ὁ ἀνώνυμος ἐκδότης ὁ τὰς μεταγενεστέρας προσθήκας εἰς τὴν ἐκδόσιν ταύτην συμπεριλαβὼν μετερρῦθμισε γλωσσικῶς καὶ τὸ κείμενον τοῦ Δημάρου. Ἄλλ' αἱ γενόμεναι μεταβολαὶ αὐτοῦ δὲν εἶνε πολὺ μεγάλαι καὶ καθ' ὅλου εὐρίσκονται πολὺ ὀλιγωτέρας τῶν συνήθων ἐν ταῖς διαφόροις διασκευαῖς νεοελληνικῶν κειμένων, αἵτινες εἶνε ὡς τὸ πλεῖστον πολλαὶ καὶ ἀξίαι λόγου. Μόνη δὲ μείζονος προσοχῆς ἀξία διαφορὰ εἶνε ἡ ἐν σ. 17, ἐνθα τὰ περὶ Ὀλοφέρνη. Καὶ δὴ τὸ μὲν κείμενον τοῦ Δημάρου ἀπλήρῃ ποιεῖται τούτου μνεῖαν (Ἴδε κατωτέρω σ. 62, 12), ἐν δὲ τῷ ἐντύπῳ Βενετίας ὁ διασκευαστὴς, θεωρήσας, καθ' ἃ φαίνεται, ταύτην ἀνεπαρκῆ, προσέθηκε τὴν ἱστορίαν τῆς Ἰουδίθ αὐτὴν καὶ ἔπειτα συνέδεσε πρὸς ταῦτα τὰ κατωτέρω, γράφας τάδε: *Εἰς παρομοίαν περίστασιν εὐρισκόμενοι οὖν καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν χώραν Χρυσοβίτζαν, ὄντες στενοχωρημένοι ἀπὸ τοῦς λησιὰς κτλ.*

Ἐκδίδων δ' ἐνταῦθα τὴν διήγησιν τοῦ Δημάρου, ἐπισυνῆψα ἐν τέλει τὰς ἐν τῷ ἐντύπῳ τῆς Βενετίας προσθήκας, ὀλίγα μόνον πλὴν τῶν στίξεων ἐπανορθώσας, δηλωθέντα ἐν ταῖς ὑποσελιδίαις σημειώσεσι. Περιττὸν δ' ἐθεώρησα νὰ σημειώσω ἐν τῷ πρὸ αὐτοῦ πρώτῳ μέρει τῆς διηγήσεως τὰς ἐν τῇ ἐκδόσει γλωσσικὰς διαφορὰς, καὶ μόνον προσέθηκα ἐν ταῖς ὑποσελιδίαις σημειώσεσιν, ἐν αἷς ἀνεγράφησαν αἱ ἐν τῷ κειμένῳ ἐπανορθούμεναι ἀμαρτάνες τοῦ ἐν Ξηροποτάμῳ κώδικος (Ξ), τὰς γραφὰς τῆς βενετικῆς ἐκδόσεως (Β) ἐκεῖ καὶ μόνον ὅπου αὕτη συμφωνεῖ πρὸς τὸν κώδικα περὶ αὐτὰς τὰς λέξεις.

Τῆς Χαριτοβρύτου τῆς Χρυσοβίτζας ἡ εἰκὼν πῶς εὐρέθη τὸ πρῶτον καὶ πῶς εἰς τὸν τόπον ὅπου στέκει τῶρα, καὶ πόθεν ἦλθεν κατὰ τὰς ἱστορίας ὅπου ἐτύχομεν ἐκ παλαιᾶς ἀντιγραφῆς, καὶ πῶς εὐρέθη εἰς τὸν πάνσεπτον ναὸν αὐτῆς εἰς τὸ χωρίον Χρυσοβίτζα, ἡ ἱστορία ἀρχεται οὕτως.

1. χαριτοβρύτου Ξ 2. τῶρα Ξ 3. ἱστορίας Ξ 5. ἱστορία Ξ

Εἰδήσεις δίδονται εἰς τοὺς μεταγενεστέρους Χριστιανοὺς ἐξ ἡμῶν τῶν πατέρων τῶν ἀσκουμένων ἐν τῇ ἁγίᾳ μονῇ τῆς Χρυσοβίτζας, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς χωρίον λεγόμενον Στριγγανίαν, τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς τὴν φ. 192^ε ἑπαρχίαν τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἀχελφίου καὶ Αἰτωλίας, ἡ 5 ὁποία εἶναι, ὡς φαίνεται, μία ἑπαρχία τοῦ ἁγίου Ἄρτης. Εἰς αὐτὸ λοιπὸν τὸ χωρίον Στριγγανίαν κατὰ τὸ 533 ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως, τὴν εἰκοστὴν αἰῶν τοῦ Αὐγούστου μηνὸς εὐρέθη εἰκὼν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, καθὼς τὸ φανερώνει ἡ μαρτυρία τῶν τότε Χριστιανῶν, ὁποῦ 10 εὐσηγήρησαν νὰ γείνη εἰς τὸν αὐτὸν τόπον καὶ τὴν ἑπαρχίαν ἡ ἱερὰ μονὴ τῆς Χρυσοβίτζας. Ἦτον λοιπὸν ἐκεῖ ἐρημία μεγάλη καὶ τόπος φοβερὸς καὶ δύσβατος· ἐκεῖ μέσα εἰς τὰ δάση ἦτον ἡ ἁγία εἰκὼν χωρὶς 15 τινὸς ἐπισκέψεως. Εἰς μίαν δὲ νύκτα κατ' ὄναρ, ἴστοντας καὶ νὰ ἐφάνη εἰς ἱερὰ τινὰ Κωνσταντῖνον, εἶπεν εἰς αὐτὸν νὰ πηγαίη μέσα εἰς τὸ δάσος τὸ ταχὺ διὰ νὰ εὕρῃ τὴν εἰκόνα. Εἰς τὸ ὁποῖον ἴστον- 20 τας καὶ νὰ ὑπακούσῃ ὁ εὐλαβὴς ἱερεὺς, ἔδραμε τὸ πρῶτὸ μὲ πλῆθος Χριστιανῶν, καὶ εὐρίσκοντες τὴν εἰκόνα γεγραμμένην εἰς τὰ ὄπισθεν φ. 193^ε εἰκὼν τῆς Χρυσόβου, ἔκτισαν ναὸν τῆς Χρυσοβίτζης ὀνομαζόμενον, ἀρχιερατεύοντος τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἀχελφίου καὶ Αἰτω- 25 λίας κυρίου Ἰωακείμ. Λαμβάνοντας λοιπὸν ἐκεῖ εἰς τὰ δάση τέλος ὁ ναὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Χρυσοβίτζης, συνέτρεχον πλήθη Χρι- 30 στιανῶν ἀπὸ τὰ περίξ μὲ τὸ νὰ ἰδοξάζετο ὁ θεὸς τότε ἐκεῖ ἀπὸ δια- φόρους ἱερομονάχους, φέροντες ἀσθενεῖς διαφόρους καὶ δαιμονιζομέ- νους. Εἰς τὸν ὁποῖον ναὸν λαμβάνοντας τὴν ὑγίαν τους ἀπὸ ἐξαισιον θεραπείαν, ἐπέστρεφον δοξάζοντας τὸν θεὸν, ὁποῦ ἐνεργούσε διὰ τῆς 25 ἁγίας εἰκόνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ τοιαύτας τερατουργίας.

Αὐτὰ λοιπὸν ἐνεργοῦντο ἀπὸ τοὺς 533 χρόνους ὁποῦ εὐρέθη ἡ εἰ- 30 κὼν ἕως εἰς τοὺς 1480 ὁποῦ ἐστάθη ἡ αὐτὴ εἰκὼν εἰς τὴν ἄνωθεν μονήν. Εἰς δὲ τοὺς 1480 εἰς τὴν εἰκοστὴν πρώτην τοῦ Αὐγούστου μηνὸς ὁποῦ ἐτελειώσεν ἡ πανήγυρις (λογιάζω εἰς τὴν εἰκοστὴν πρῶ- 30 τὴν τοῦ ῥηθέντος μηνὸς ἐγένετο ἡ ἑορτὴ μὲ τὸ νὰ εὐρέθη ἡ εἰκὼν εἰς

2 (καὶ 5). ὁποῖα Σ 4 (καὶ 11). ἀχελφίου Σ: Ἀχελείου Β 10 (καὶ κατωτέρως ἰνέχου). ἦτον Β: ἦττον Σ 1-12. χωρὶς τινὸς ΣΒ 12. κατ' ὄναρ Β: κατ- ὄναρ Σ ἴστοντας Σ 13. Κωνσταντῖνον Β: κωνσταντῖνον Σ 16. γεγραμμένην Σ: ἐπιγεγραμμένην Β 17. ἐκτίσαν Β: ἐκτίσαν Σ 23. λαβάνοντας Σ 27. ἐστάθη Σ: ἐτέθη Β

τὴν αὐτὴν ἡμέραν), ἐσηκώθη ὁ ἐκκλησιαάρχης νὰ ἀνάψῃ τὰς κανδύ-
 λας, καὶ ἐκεῖ, ἀνοίγοντας ἥ τὰς θύρας τῆς ἐκκλησίας δὲν πύρεν τὴν φ. 193^ε
 ἁγίαν εἰκόνα εἰς τὸ κουβούκλιον, ἐπειδὴ καὶ ἀνεχώρησεν ἀπὸ ἐκεῖ διὰ
 τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. Ὅθεν φωνάζοντας τὸν ἅγιον καθηγούμενον τοῦ
 αὐτοῦ μοναστηρίου τῆς Χρυσοβίτζης, κύριον Νεόφυτον ὀνομαζόμενον, 5
 καὶ τοὺς λοιποὺς πατέρας, τοὺς διηγείται τὴν ἀναχώρησιν τῆς ἁγίας
 εἰκόνας. Οἱ δὲ πατέρες κλαίοντες καὶ ὀδυρόμενοι περιέτρεχον ἐνθεν
 κἀκεῖθεν εἰς εὐρεσίαν τῆς ἁγίας εἰκόνας, ἀρχιερατεύοντες τότε τοῦ παν-
 ιερωτάτου Ναυπάκτου καὶ Νικοπόλειως κυρίου Γερασίμου τοῦ Χοῦ-
 δᾶ τοῦ Καλλιδόπουλου. Εἰς μεγάλην δὲ ἀδημονίαν καὶ ἔρευναν τῶν πα- 10
 τέρων εὐρισκομένων, μεθ' ἡμέρας ἕξ ἰδόθη λόγος εἰς αὐτοὺς νὰ εἶναι
 ἡ ἁγία εἰκὼν εἰς μίαν μονὴν Κανάλιαν λεγομένην καὶ νὰ στέκη ἐμ-
 προσθεν τῶν ὠραίων πυλῶν τῆς ἐκκλησίας. Αὐτὸ μανθάνοντες οἱ πα-
 τῆρες στέλλουσι τὸν λογιώτατον ἐν ἱερομονάχοις Καλλίνικον ἐκεῖ μετὰ
 καὶ ἄλλων, ἐλπίζοντας νὰ ἐπανακάμψῃ τὴν εἰκόνα. Ὅθεν τὴν νύκτα 15
 ὅπου ἔφθασαν ἐκεῖ, ἥ μὲ ὀλονυκτίους προσευχὰς ἡ ἁγία εἰκὼν ἀνεχώ-
 ρησεν ἀοράτως καὶ ἐμετατοπίσθη εἰς ναὸν λεγόμενον τοῦ Βαρλαάμ,
 ὅπου εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἁγίου Σταγῶν. φ. 194^ε

Μανθάνοντες πάλιν ἡμεῖς τὴν μετάστασιν τῆς, μετὰ ὀγδοήντα ἡμέ-
 ρας ἐτρέξαμεν μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἱερομόναχοι καὶ πνευματικοὶ μετὰ 20
 θερμῶν δακρύων, μήπως καὶ ἤθελε συμπαθῆσαι ἡμᾶς καὶ τὴν ξανα-
 γυρίσωμεν. Ἀλλὰ ματαίως ἐπονθήσαμεν, διότι ἐκεῖ ὅπου ἐπροσευχό-
 μεθα τὴν νύκτα, πάλιν ἡ ἁγία εἰκὼν ἐσηκώθη ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἐμετατο-
 πίσθη εἰς τὴν βασιλικὴν μονὴν τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Κωνσταντίνου
 τοῦ Πρωγονάτου Βωτζᾶν λεγομένην, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὴν μονὴν εὐ- 25
 ρίσκετο τότε καὶ ἓνας ἀρχιερεὺς ἐγκάτοικος Ἰωσήφ κατὰ τὸ ὄνομα.

1. ἐσηκώθη B: ἐσυκώθη E 2. ἀνοίγωντας E πύρεν E: πύρε B
 3. ἀνεχώρησεν B: ἀνεχώρισε E 4. φωνάζοντας EB 9. ναυπά-
 κτου E: Νεπάκτου B 10. καλλιδόπουλου E: Καλλιδοῦτου B 11. ἕξ B:
 ἕξ E 12. κανάλιαν E: Κακάλιαν B στέκει E 13. ὠραίων B:
 ὠρέων E μανθάνοντες B: μανθάνωντες E 16 ὀλονυκτίους E
 ἀνεχώρησεν B: ἀνεχώρισεν E 19. μανθάνωντες E μετὰ B: μετὰ E
 ὀγδοήντα E: ὀγδοήκοντα B 21. ἤθελε B: ἤθελον E 22. ἐπονθή-
 σαμεν B: ἐπονθήσασαι E 23. ἐσηκώθη B: ἐσυκώθη E 24. εὐσε-
 βοῦς B: εὐσεβοῦς E 25 (καὶ κατωτέρω). ὁποίαν B: ὁποίαν E

Εἰς τὸν αὐτὸν οὖν ναὸν τῆς Βωτζᾶς ἱστοντας καὶ νὰ σταματήσῃ
 χρόνους τέσσαρας, πάλιν οἱ κρῖμασιν οἶδε Κύριος ἀνεχώρησε καὶ ἀπὸ
 αὐτὴν τὴν μονὴν καὶ ἱματαστάθῃ αὐτοῦ ὅπου εὐρίσκεται τὴν σήμερον.

Ἄλλὰ πῶς; ἀκούσατε.

- φ. 194^r || Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ὅπου εἶναι τὴν σήμερον ἡ ἐκκλησία τῆς καὶ
 6 ἡ χώρα, ἦταν προτῆτερα λόγγος ἀπάτητος ἀπὸ τὴν πυκνότητα τῶν
 δένδρων, καὶ μόνον εἰς τὸ μέσον εὐρίσκετο ἐν παλαιοκκλησίᾳ κατηδα-
 φισμένον μόνον ὀλίγον ἐφαίνετο τὸ ἅγιον βῆμα, ἐνθα καὶ ἡ ἁγία εἰ-
 κὼν ἐστάθη. Εἰς δὲ τὸ πέρα μέρος τοῦ λόγγου ἀπὸ τὸ κάτω μέρος
 10 ἦτον ἐν χωρίον Παλαιόμυλος καλούμενον, τοῦ ὁποίου χωρίου οἱ ἄν-
 θρωποι ἐξύλειον ἐκεῖ εἰς τὰ δάση. Ὅθεν ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ὕστεροι
 ἀπὸ εἰκοσιτέσσαρας ἡμέρας, ἀφ' οὗ ἐστάθη ἡ εἰκὼν ἀπὸ τὴν ἀναχώ-
 ρησιν τῆς μονῆς τῆς Βωτζᾶς, ἱστοντας καὶ νὰ πηγαίῃ μία γυναῖκα
 ἀπὸ τὸ αὐτὸ χωρίον Παλαιόμυλον, Λαμπρυνὴ ὀνομαζομένη, διὰ νὰ
 15 κόψῃ ξύλα μέσα εἰς τὰ δάση ἐκεῖ ὅπου εἶναι τώρα ἡ ἐκκλησία τῆς
 Χρυσοβίτζης ἐκτισμένη, βλέπει καθαρὰ μίαν γυναῖκα ὡσαν βασιλίσ-
 σαν κατὰ τὰ φορέματα, ὅπου ἐστέκετο. Ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἱστοντας
 φ. 195^v καὶ νὰ τρομάξῃ ἡ Λαμπρυνὴ ἔμεινεν ἐκστατική. || Ἡ δὲ φανείσα
 γυνὴ λέγει εἰς τὴν Λαμπρυνὴν Πῆγαινε, Χριστιανὴ, εἰς τὴν χώραν
 20 σου, καὶ εἰπὲ εἰς τὸν παπᾶ Μιχαὴλ καὶ εἰς τοὺς δύο γέροντας τῆς
 χώρας νὰ ἔλθωσιν ἰδῶ διὰ νὰ κατασκευάσωσι τὴν εἰκόνα μου, εἰς τὴν
 ὁποίαν τριγύρου θέλουν κτίσουν καὶ τὴν χώραν τους καὶ θέλω τοὺς
 φυλάξῃ διὰ πάντα.

- Ταῦτα ἀκούσασα ἡ Λαμπρυνὴ ἀνεχώρησε μὲ μεγάλον φόβον, ἱστον-
 25 τας νὰ ἀφήσῃ ἐκεῖ τὴν τριχίαν τῆς καὶ τὸ τζεκούριόν τῆς. Φθάσασα
 δὲ εἰς τὴν χώραν καὶ διηγουμένη εἰς τὸν ἱερέα καὶ [τοὺς] γέροντας
 τὴν ὑπόθεσιν καὶ ὄπτασίαν ὅπου εἶδεν, δὲν ἐπιστεύθη. Ὅθεν τὴν νύ-

1. βωτζᾶς B: βοτζᾶς E ἱστοντας E 7. παλαιοκκλησίᾳ κατηδαφισ-
 μένον E. Ἄλλ' ἴδε κατωτέρω σ. 59,7 9. πέρα B: παρὰ E 11. μιὰ E
 12. εἰκοσιτέσσαρας B: εἰκοτέσσαρας E 14. Παλαιόμυλον Λαμπρυνὴ B:
 παλιόμυλον λαμπρινὴ E 15. ξύλα B: ξύλα E 16. ἐκτισμένη E
 βασίλισσαν B: βασίλεισαν E 19. λαμπρυνὴ E 20. παπᾶ B: παπᾶ E
 γέροντας B: γερόντους ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος γέροντας E: 25. τρι-
 χίαν τῆς E: τρυχίαν B τζεκούριόν B: τζεκουριόν E 26 (καὶ σ. 59, 2).
 τοὺς προσέθηκα ἐκ τοῦ B: λείπει E 27. ὄπτασίαν E: ὄπτασίαν B

κτα φαίνεται λαμπροφόρος ἡ Θεοτόκος ὡς περ βασίλισσα μὲ ἓνα σπαθί
 εἰς τὸν ἱερέα παπᾶ Μιχαήλ καὶ [τοὺς] γέροντας, τοὺς ὁποίους ὄνει-
 διζουσα ἡ Θεοτόκος τοὺς εἶπε γὰ πηγαίνουν καθὼς ἡ Λαμπρυνὴ τοὺς
 εἶπεν καὶ ἱνεργήσουν τὰ ὅσα διὰ τῆς Λαμπρυνῆς εἰς αὐτοὺς ἐδιάταξε.
 Καὶ αὐτοὶ ἔστοντας καὶ νὰ σηκωθοῦν τὸ ταχὺ ἐπῆγαν ἐκεῖ εἰς τὸ 5
 δάσος, καὶ ἱρευνώτερες εὗρον τὴν εἰκόνα || τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου εἰς φ. 195
 τὸ ἅγιον βῆμα τῆς παλαιᾶς καὶ κατηδαφισμένης ἐκκλησίας. Ὅθεν
 ἔτριξαν μὲ κατάπληξιν εἰς τὰ Ἰωάννινα, καὶ ὁμολογοῦντες τὰ γινό-
 μενα εἰς τὸν ἀρχιερέα κύρ Νεόφυτον καὶ εἰς τοὺς ἀρχοντας ἱπαρα-
 κίνησαν αὐτοὺς νὰ ἔλθουν διὰ νὰ κτίσωσι τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν. Εἰς 10
 τὸ ὅποιον προθύμως ὑπακούοντες ἔσπευσεν ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ καὶ πλῆ-
 θος ἀρχόντων καὶ Χριστιανῶν, καὶ τὴν εἰκόνα προσκυνοῦντες, ἐκτίσαν
 τὴν ἁγίαν αὐτῆς ἐκκλησίαν πολλὰ μικρὰν, καὶ ὠνόμασαν αὐτὴν Χρυ-
 σοβίτζαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν καὶ ἡ χώρα.

Εὐθὺς δὲ ὅπου ἔθεσαν τὴν εἰκόνα συμμὰ εἰς τὰς ὠραίας πύλας, 15
 ἐνθα στέκει καὶ τῶρα, εὕρισκόμενος τις ἀσθενὴς κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς,
 πεπηρωμένος καὶ τυφλός, εὐθὺς ἔλαβεν τὴν ἱασίν· τὸ ὅποιον ὄσπην
 χαρὰν ἐπροξένησεν τότε εἰς τοὺς Χριστιανοὺς, εἰς δὲ τὸν θεὸν δόξαν
 καὶ αἶνον, ᾧ τὸ στοχασθῆ || καθένας, ὄσπην δὲ λύπην ἐλάβομεν ἡμεῖς φ. 196
 οἱ ἱερομόναχοι τῆς προηγουμένης μονῆς ὅπου εὕρισκετο εἰς τὴν Στριγ- 20
 γανίαν διὰ τὴν στέρησιν τῆς ἁγίας εἰκόνας δὲν εἴμπορεῖ νὰ τὴν διη-
 γηθῆ στόμα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔστοντας καὶ νὰ ἀπελπισθῶμεν καὶ νὰ
 ὑστερηθῶμεν ἀπὸ τέτοιον θησαυρὸν ἱπανακάμψαμεν εἰς τὴν μονὴν μας
 κλαίοντες καὶ ὀδυρόμενοι καὶ διὰ τὴν ἁγίαν εἰκόνα, καὶ μὲ τὸ νὰ μὴν
 ἠθέλησεν εἰς τὸ δεσποτικόν της νὰ σταθῆ ἄλλη εἰκὼν τῆς Θεοτόκου 25
 διὰ τὰς ἀμαρτίας μας.

Ἔως ἰδῶ εἶναι ἡ διήγησις τῆς ἁγίας εἰκόνας ὅπου ἱπαραδόθη εἰς
 ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς πατέρας τῆς προτέρας μονῆς ὅπου εὕρισκετο εἰς Στριγ-
 γανίαν εἰς τὴν ἱπαρχίαν τοῦ ἁγίου Ἄρτης, οἱ ὅποιοι περιτριγυρίζον-

1. βασίλισσα B: βασίλεισα Σ 3. καθὼς νὰ πηγαίνουν B. 5. συκω-
 θοῦν Σ 6. εὗρον B: εὔρον Σ 9. κύρ Σ: Κύριον Η 10. ἐκκλη-
 σίαν B: ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν Σ 13. ὠνόμασαν B: ὀνόμασαν Σ
 14. χώρα B: χῶρα Σ 15. ὠραίας B: ὠραίας Σ 16. εὕρισκόμενος τις Σ
 19. καθένας ἔγραφε: κένας Σ: καθεις B 24. ὀδυρόμενοι B: ὀδυρό-
 μενοι Σ 25. ἠθέλησε B: ἠθέλλησεν Σ 29. περιτριγυρίζοντες Σ

7. 196 ρ
 5 τες διὰ ἐπανάκαμψιν τῆς ἀγίας εἰκόνας εὐρέθησαν ἐκεῖ καὶ αὐτοὶ ὅπου ἐκτίσθη ἡ ἐκκλησία τῶρα, τὴν ὁποίαν ἱστορίαν περιγράφοντάς την ἕνας ἀπὸ τῆς ἀδελφότητος ἱερομόναχος Γερμανὸς || Καλλιδόντης ὀνομαζόμενος τὴν ἐπαράδοσεν εἰς τοὺς εὐρισκομένους ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἀνθρώπους.

10 Εἰς αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν ἐπιτροπεύουσιν ἀπὸ Ἰωάννινα δύο ὅπου ἤθελαν προσκληθῆ ἀπὸ αἰτίαν τοιαύτην. Ἑβραῖός τις κατ' ἔτος μετὰ τὴν πανήγυριν πραγματευόμενος ἐκεῖ ἀπὸ τῶν ἐγχωρίων ἠγόραζεν ὅλα τὰ ἀφιέρωματα διὰ ὀλίγον τίποτες διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν ἐντο-
 15 πίων. Τὸ ὅποιον μαθὼν ὁ ἄρχων Μιχαὴλ Καραϊωάννης ἐκάλεσε τὸν Ἑβραῖον εἰς τὸν Ἄλῃ πασιᾶν, πάππον τοῦ Χατζῆ Μεχμέτ πασιᾶ καὶ ὡς ἂν φίλος ὅπου ἦτον ὁ πασιᾶς τοῦ κύρ Μιχαὴλ, ἀποφασίζει νὰ πληρώσῃ ὁ Ἑβραῖος τὴν τιμὴν τῶν πραγμάτων τῶν τοσούτων χρό-
 15 νων, ὅπου ἐλάμβανε μὲ δολιότητα, ἔτι δὲ καὶ τοὺς Χριστιανούς τῆς Χρυσοβιτζης ἐφυλάκωσεν διὰ τὰ ἀφιέρωματα τῆς Θεοτόκου ὅπου ἐπου-
 φ. 197= λούσαν. Λαμβάνοντας λοιπὸν ὁ κύρ Μιχαὴλ ἀπὸ τὸν Ἑβραῖον τόσσα ὅσα ἐφάνηκαν εὐλογον εἰς τὸν ἡγεμόνα δι' ἄλλην κύρωσιν τῆς ἐκ-
 20 κλησίας ἀνεχώρησεν, ἀφίνοντας φυλακωμένους τοὺς Χρυσοβιτζηνοὺς. Τὴν δὲ νύκτα κατ' ὄναρ βλέπει τὴν Θεοτόκον ἠγριωμένην κατ' αὐτοῦ
 20 καὶ λέγουσαν· Πῶς ἐσὺ ἀπετόλμησες καὶ τοὺς κηπουροὺς μου ἐφυ-
 λάκωσας; Ἐγὼ τὰ λάχανα ἐχάρισα εἰς αὐτοὺς ὡς ἂν ἰδικά μου. Θί-
 λεις λοιπὸν τοὺς ἐλευθερώσει διὰ νὰ μὴν λάβῃς ἀξίως τὴν τιμωρίαν. Εἰς τὸ ὅποιον ξενισθεὶς καὶ ἐντρομος γενόμενος, ἀπῆλθε τὸ πρωὶ καὶ
 25 ἐλευθέρωσε τοὺς Χρυσοβιτζηνοὺς, καὶ τοὺς ἶδουσε τὰ ὅσα ἐλαβεν ἀπὸ
 τὸν Ἑβραῖον, συμφωνῶντας μὲ αὐτοὺς νὰ χρηματίσουν δύο ἐπιτρο-
 ποι εἰς τὸ νὰ συναθροίζουσι τὰ ἀφιέρωματα, ἀπὸ τὰ ὅποια νὰ λαμβά-

2. ἐκτίσθη Σ περιγράφοντάς Σ 3 καλλιδονίτης Σ : Καλλιδοῦ-
 τής B 4. ἐπαράδωσεν Σ : παρέδωκεν B 7. προσκληχθῆ Σ
 ἑβραῖος B Σ τις B: τις Σ 8. ἐγχωρίων B: ἐγχωρίων Σ 9. ἀπει-
 ρίαν B: ἀπειρίαν Σ 10. Καραϊωάννης B: καριωάννης Σ 11. ἀλῆ Σ :
 Ἄλῃ B πασιᾶν Σ : πασιᾶν B Χατζῆ B: χατζῆ Σ πασιᾶ Σ Πα-
 σιᾶ B 12. πασιᾶς Σ : Πασιᾶς B κύρ B Σ ἀποφασίζει Σ 13. το-
 ούτων χρόνων B: ὀπόντων χρόνον Σ 16. λαμβάνοντας Σ B κύρ B Σ
 18. ἀφίνοντας B Σ (καὶ κατωτέρω) χρυσοβιτζηνοὺς B Σ 20. κη-
 πουροὺς B: κηπουροὺς Σ

νοισι κατ' ἔτος διὰ τὰ χρέη τους ἐν μέρος, καὶ οὕτως ἄχρι σήμερον ἀποκαθίστανται ἐπίτροποι τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα:—

|| Τὰ ἴσα δὲ θαύματα μετὰ ταῦτα καὶ τερατουργήματα ἐτελειώθησαν καὶ τελειώνονται εἰς αὐτὸν τὸν ναὸν διὰ συνεργίας τῆς Θεοτόκου ἀδύνατον εἶναι στόμα ἀνθρώπου νὰ τὰ διηγηθῆ, κάλαμος νὰ τὰ περιγράψῃ καὶ βιβλίον νὰ τὰ χωρέσῃ μὲ τὸ νὰ ἐχρημάτισεν ὁ ναὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Σιλωάμ ἄλλη καθημερινὴ εἰς τὴν θεραπείαν καὶ ὄχι ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ὡς ἐκείνη νὰ θεραπεύῃ. Ἐστάθη δευτέρα Ζωοδόχος πηγὴ κατὰ τὴν ἐνέργειαν, διότι ποῖος ἀσθενὴς τρέχοντας μὲ θερμότητα δὲν ἐλάμβανεν τὴν ἴασιν; Πόσοι κουλοὶ καὶ μογγιλάλαι ἔλαβον τὸ λαλεῖν καὶ περιπατεῖν; Πόσοι ἀπελπισμένοι ἀπὸ ἰατροῦς εὐρὸν τὴν θεραπείαν χωρὶς βότανα; Πόσοι δαιμονισμένοι ἐγύρισαν εἰς τοὺς οἴκους των σωφροναῦντες καὶ τοῦ πάθους ἐλευθεροί; Ἄν τις διὰ γραφῆς ἤθελεν ἱστορήσῃ μερικὰ, ἀνάγκη ἦτον νὰ στοχασθῆ καταλόγους τῶν ἡρώων, τὰ ὅποια ἀφίνοντες λέγομεν τὴν ἀντιμισθίαν ὅπου ἔλαβον οἱ ἀπάνθρωποι ἐκεῖνοι λησται ὅπου ἠθέλησαν ποτὲ νὰ ληστεύσουσιν τὸν ναὸν τῆς. Ἦτον τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους πρωταίτιος καὶ κορυφαῖος ἦτον ὁ Σπάχος, οἱ ὅποιοι ὅλοι ὁμοῦ κούρσειοντες τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου καὶ ἀναχωροῦντες μὲ τὰ λάφυρα ἰδωκαν δίκην διὰ τὴν ἀνομίαν τους ὀγλήγορα μερικοὶ, ἔστοντας καὶ νὰ θανατωθῶν ἀναμεταξύ τους, ἄλλοι ἀπὸ αἰφνίδιον θάνατον, ἐπειδὴ καὶ ἐξέψυξαν, καὶ ἄλλοι ἀπὸ βασιλικὴν ὄργην, ἔστοντας καὶ νὰ καταστρίψωσι τὸν βίον, ὡς ἂν ὁ Σπάχος.

Ἦνας ἀπὸ τὸ Τεπελένι πέφτοντας εἰς ἀσθένειαν ἀνίατον εἰς τὸ κρεβάτι ἐβλεπε κατὰ νύκτα τὴν Θεοτόκον καὶ τοῦ ἔλεγεν νὰ ἐπιστρέψῃ τὰ πράγματά της εἰς τὸν ναὸν τῆς, εἰ δὲ, θέλει τοῦ κόψῃ τὴν ζωὴν μετ' ἐκώδυνον θάνατον. Τοῦτο πολλάκις βλέποντας καὶ λέγοντάς το εἰς ἃ τοὺς οἰκείους του καὶ συγγενεῖς ἐπεριγελάτο ἀπὸ αὐ-

2. ἀποκαθίστανται B: ἀποκαθίστανται Z. ἐπίτροποι B: ἐπίτροποι ἐπίτροποι τοῦ δευτέρου διαγραφέντος Z. 4. τελειώνονται Z. 6. ἐχρημάτισεν Z. 7. θεραπείαν Z: θεραπείαν B. 9. τρέχοντας BZ. 10. κουλοὶ Z: χολοὶ B. 11. ἰατροῦς B: ἰατροὺς Z. 13. ἂν τις Z. 14. ἱστορήσῃ Z. 14-15. κατάλογους Z. 15. ἡρώων Z. ἀφίνοντες Z. 17. ἦτον Z. 18. πρωταίτιος σπάχος B: Σπάχος B. 19. μετὰ B: μετὰ Z. 20. ὀγλήγορα Z. 24. πέφτωντας Z. 25. κρεβάτι Z. 27. βλέπωντας BZ. 27-28. λέγωντάς BZ. 28. οἰκείους B: οικείους Z.

p. 197f

5

10

p. 198

16

20

25

p. 198f

τούς ὡς ἂν νὰ μὴν ἐξευρε τί λέγει. Τέλος πάντων ἔρρευσαν τὰ ἐντό-
σθιά του ὡς τοῦ πατὸς Ἀρείου, καὶ μὲ τοιοῦτον τέλος ἶδωκε τὴν
ἀθλίαν του φυγὴν εἰς χεῖρας τοῦ πατρός του διαβόλου.

Διὰ ταῦτα δὴ ταῦτα πρέπει νὰ δοξάζεται περισσότερο ἀπειράκις
5 ἀπὸ ἐκείνην τὴν θεόφοβον Ἰουδίθ. Ἔστοντας καὶ αὐτοὶ οἱ Χριστια-
νοὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν χώραν Χρυσοβίτζαν στενοχωρημένοι ἀπὸ
τούς ληστὰς καὶ καταζημιωμένοι εἶδον τὴν Θεοτόκον ἰλίους πηγὴν,
ἐλευθερίας πρόξενον, ἂν καὶ ἦτον ἀπελπισμένοι καὶ διὰ τὴν ζωὴν τους.
Ἄλλ' ἡ Θεοτόκος, ῥυσαμένη αὐτοὺς ἀπὸ τὰ δεινὰ, δὲν ἰθανάτωσεν
10 ἕναν μόνον ἀπὸ τοὺς κατατρέχοντας, ἀλλὰ ὅλους καὶ μὲ διαφόρους
τυραννίας ἐξόχως ἐσυνέτριψε καὶ συντρίβει τὴν κεφαλὴν τοῦ νοητοῦ
Ὀλοφέρνου καὶ διαβόλου, ὅπου τὸν διώκει νύκτα καὶ ἡμέραν, [δια-
φυλάττουσα κάθε Χριστιανόν] ὅπου ἐπρόςδραμε καὶ προσδράμει εἰς
τὴν σκέπην της.

15

Τέλος τῆς αὐτῆς διηγήσεως.

Ἐν δὲ τῷ ἐντύπῳ τῆς Βενετίας λείπεται μὲν αἱ λέξεις Τέ-
λος τῆς αὐτῆς διηγήσεως, ἔπονται δ' ἐν συνεχείᾳ τὰ ἑξῆς

18 || Οὕτως ἠλευθέρωσε καὶ μίαν ἀσεβῆ γυναῖκα Ἀράπισσα τὸ γένος,
21 σκλάβη δὲ μιᾶς Ἰωαννίτισσας μπέαινας Βουλκοπούλας ἐπιλεγομένης,
ἣτις, ἐνοχλουμένη ἀπὸ πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἐτύραννετο ἀπὸ πολλοὺς
χρόνους καὶ ἐθλίβετο. Τέλος πάντων παρακινήθεισα ὑπὸ τινων εὐσε-
βῶν γυναικῶν, ἀπεφάσισε νὰ προστρέξῃ εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον.
25 Λοιπὸν εἰς τὴν μνήμην τῆς Θεοτόκου ἐκίνησεν ὁμοῦ μὲ ἑκείνας τὰς
εὐσεβεῖς γυναῖκας, καὶ ὑπῆγεν εἰς τὴν Χρυσοβίτζαν. Ὡς δὲ ἴφθασεν
εἰς τὸ διπόταμον, ἐφάνη της νὰ ξεράσῃ, καὶ ὄντως ἐξέρασεν ἕνα γα-
τόπουλον ὑπ' ὀφθαλμῶν ἐκείνων τῶν γυναικῶν καὶ ἄλλων συνοδοιπο-
ρων. Οὕτως ἐλευθερώθη ἀπὸ τὸ δαιμόνιον, τὸ ὁποῖον πίπτοντας εἰς

1. ἴξευρε BZ ἔρρευσαν BZ 3. πατρός του B: πατρός τοῦ Z
5. Ἰουδίθ BZ 6. Χρυσοβίτζαν B: χρυσοβίτζα Z 7. εἶδον Z: ἶδον B
8. ἦτον Z: ἦσαν B 11. τυραννίας B: τυρανίας Z 12-13. διαφυ-
λάττουσα κάθε Χριστιανόν προσέθηκα: διαφυλάττουσα ὅλους τοὺς εὐ-
σεβεῖς Χριστιανοὺς B: λείπεται Z 13. προσδράμει Z 21. Ἰωαννίτι-
σας Μπέαινας B 27 (καὶ κατωτέρω). διπόταμον B

τόν ποταμὸν ἔγινεν ἄφαντον. Φθάνουσαι λοιπὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Θεοτόκου τὴν νύκτα, βλέπουσι κατ' ὄναρ ἰκεῖναι αἱ γυναῖκες τὴν Θεοτόκον, καὶ λέγει πρὸς αὐτάς· Μὴ θαυμάζετε, ὦ Χριστιαναί, ὅτι ἡ δύναμίς μου φθάνει οὐχί || μόνον εἰς τὸ δικόταμον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Τὴν ὁποίαν ὄπτασίαν καὶ τὸ θαῦμα κηρύττουσαι ἰκεῖναι αἱ εὐλαβεῖς γυναῖκες ἔχαροποίησαν ὅλην τὴν συνέλευσιν τῶν ὀρθόδοξων Χριστιανῶν.

Ἄλλη δὲ τις γυνὴ εὐσεβῆς ἐκ Τρίκκης, συνεχομένη ἀπὸ βαρυτάτην ἀσθένειαν πολυχρόνιον, ἔκειτο παραλυτικὴ εἰς τὴν κλίνην καὶ ἀπελπισμένη ἀπὸ τοὺς ἰατρούς. Ἀπεφάσισε λοιπὸν καὶ αὐτὴ νὰ προστρέξῃ εἰς τὴν Θεοτόκον, καὶ, φθάνουσα εἰς τὴν χώραν εἰς τὸν καιρὸν τῆς πανηγύρεως, διὰ τὸ πλῆθος τῶν συνελθόντων ἔμεινεν ἔξω εἰς τὸ περιβόλιον τῆς ἐκκλησίας, μὲ πίστιν νὰ λάβῃ καὶ ἀπὸ μακρόθεν τὴν Ἰασιν. Εἰς τὴν νύκτα δὲ βλέπει καθαρῶς ὡςπερ βασίλισσαν τὴν Θεοτόκον ἐξερχομένην τοῦ ναοῦ, ἡ ὁποία, φοροῦσα σταυρὸν καὶ ῥαντιστήριον ἀπὸ ῥόδα, ἐρράντιζε πούς ἀσθενεῖς, προπόρευομένων ἔμπροσθεν αὐτῆς καὶ δύο λαμπαδαφόρων. Οὕτω ῥαντίζουσα καὶ αὐτὴν τὴν Τρικκαλινὴν γυναῖκα, τὴν ἐλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν παραλυσίαν πάραυτα· ὅθεν, ἐξυπνος γενομένη καὶ τὴν ὄπτασίαν μὲ τὴν ὑγίαν κηρύττουσα, ἔχαροποίησεν ὅλους τοὺς συνελθόντας Χριστιανούς.

Κατὰ δὲ τοὺς 1792 ἄλλη γυνὴ τις ἐκ χώρας Περιβόλι, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἁγίου Γρεβενῶν, ἀπὸ βαρυτάτην πολυχρόνιον ἀσθένειαν εὐρίσκετο παραλυτικὴ καὶ ἀπελπισμένη ἀπὸ τοὺς ἰατρούς. Ἀπεφάσισε λοιπὸν καὶ αὐτὴ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ φθάνουσα || εἰς τὴν χώραν τὸν καιρὸν τῆς πανηγύρεως, βλέπει κατ' ὄναρ ὡςπερ βασίλισσαν τὴν Θεοτόκον, καὶ λέγει τῆς· ὦ Μαρία, ὑπάγε εἰς τὸν ἄνδρα σου, διότι εἶχεν ἀναχωρήσει ἀπὸ τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός της. Λοιπὸν ἐγερθεῖσα ἐκ τοῦ ὕπνου, ἠλευθερώθη θαυμασίως ἀπὸ τὴν παραλυσίαν, καὶ, τὴν ὄπτασίαν μὲ τὴν ὑγίαν κηρύττουσα, ἔχαροποίησεν ὅλους τοὺς συνελθόντας Χριστιανούς.

Ἄλλος δὲ ἀπὸ τὸ αὐτὸ χωρίον τοὺς ὀφθαλμοὺς πεπηρωμένους καὶ τυφλὸς εὐθύς ἔλαβε τὴν Ἰασιν. Ὅθεν πλῆθος Χριστιανῶν δὲν ἔλειπον κατ' ἔτος νὰ καταλύουν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, δοξάζοντες τὴν Θεο-

3. Θεοτόκον 13. πίστιν 16. ἐρράντιζε 27. ἀναχώρησιν
31. πεπηρωμένος

τόκον ὡς ἰατρὸν πανάριστον, ἐπειδὴ ἔχει τὴν δύναμιν ἰσὴν μὲ τὴν
 θείαν, χρηματίσασα δοχεῖον τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οἶκος τῆς θείας
 χάριτος, ἀληθὲς μαναδόχος σταύρος, ὅπου ἐδέχθη τὸ οὐράνιον μάννα,
 τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, κυβωτὸς θεοκατάσκευασμένη, ἥτις
 5 ἐχώρησεν τὸν ἀχώρητον καὶ νομοδότην θεὸν εἰς τὴν κοιλίαν της, λυ-
 χνία φαεινὴ, ὅτι ἐσκήνωσεν εἰς αὐτὴν τὸ πῦρ τῆς θεότητος, τράπεζα
 θεολάξευτος, ὅτι εἰς αὐτὴν ἀνεπαύθη ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς μας. Αὐτὴ
 εἶναι ἡ νοστὴ σιλήνη, ὅπου λέγει ὁ Προφῆτης, ἐπειδὴ ἐδέχθη τὸ φῶς
 τὸ ἀληθινὸν τὸ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον·
 10 αὐτὴ εἶναι ἥτις ἀνατέλλει ὡς ὄρθρος, ἐπειδὴ μᾶς φανερόνει τὸν ἀλη-
 θινὸν ἥλιον Χριστὸν, ὅπου ἐξ αὐτῆς ἀναθάλλει. Ἄφ' οὗ αὐτὴ ἐγέν-
 21 ησε τὸν μονογενῆ της υἱόν, || κατεπόθη τὸ σκότος τῆς προπατορι-
 κῆς ἀμαρτίας, ἔλαμψε τὸ φῶς τῆς θείας γνώσεως. . .

Ἄλλὰ τί εἰπῶ καὶ τί λαλήσω, ὁ βραχὺς εἰς τὸ λέγειν καὶ ἀμαθὴς,
 15 εἰς καιρὸν ὅπου ἀδυνατοῦσι τῶν ἀγγέλων τὰ πλήθη, τῶν Προφητῶν
 οἱ πρόκριτοι, τῶν Ἀποστόλων ὁ σύλλογος, τῶν διδασκάλων ὁ θίασος,
 τῶν ἁγίων τὰ τάγματα; Διότι ἡ Θεοτόκος εἶναι ἀνωτέρα τῶν Χερου-
 βιμ καὶ ἀσυγκρίτως ἐνδοξοτέρα τῶν Σεραφίμ. Ὅθεν ὡς ἀσθενεῖς οἱ
 ἄνθρωποι εἰς τὸ νὰ πλέξουν ἐγκώμια ἐπάξια τῆς μητρὸς τοῦ θεοῦ
 20 σιωποῦντες πρέπει νὰ δοξάζωμεν τὴν ἁγίαν Θεοτόκον, τὴν μητέρα
 πάντων τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν, τὴν θερμὴν ἀντίληψιν πάντων τῶν
 δεομένων, ἰατρὸν τὸν ὀξύτατον τῶν ἀσθενούντων, τὴν βοήθειαν τῶν
 πτωχῶν, τῶν χειμαζομένων τὸν εὐδιον λιμένα, τὴν δέσποιναν τοῦ
 κόσμου καὶ βασιλίσσαν, ἥτις, προγνωρίζουσα τὸν θάνατον, ὅπου
 25 ἐπλησίαζε διὰ νὰ μετατοπίσῃ τὸ θεῖόν της σκῆνος, ἐκεῖ ὅπου εἶναι ὁ
 ἦχος τῶν ἰορταζόντων, κράζει τὸν μονογενῆ της υἱόν νὰ παραδώσῃ
 τὸ ἅγιόν της πνεῦμα, ἐπειδὴ δὲν ἔκρινεν ἄξιον νὰ παραθέσῃ τὴν
 ἁγίαν της ψυχὴν εἰς χεῖρας λειτουργῶν ἀγγέλων, ὡς ἀνωτέρα πάν-
 30 των, ὅθεν κράζει πανευλαβῶς οὕτω· Καὶ σὺ, υἱὲ καὶ θεέ μου, παρά-
 λαβέ μου τὸ πνεῦμα. Ἐκεῖ μὲ παράδοξον τρόπον καὶ μὲ νέφη οὐρα-
 νόθεν ἤθελες ἰδῆ νὰ ἀρπάξῃ ἡ θεία δύναμις τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους,
 οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο εἰς τὰ ἄκρα τῆς γῆς δισπαρμένοι πρὸς τὸ κή-
 22 ρυγμα, ἄλλοι εἰς τὴν Ἀνατολὴν, ἄλλοι εἰς || τὴν Δύσιν, ἄλλοι εἰς

3. μαναδόχος 4. κυβωτὸς 7. θεολάξευτος 10. φανερόνει
 24. προεγνωρίζουσα 25. θεῖον

τὴν Ἄρκτον καὶ ἄλλοι εἰς τὴν Μεσημβρίαν, ὥστε νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὴν Σιών, ὅπου εὕρισκετο ἡ Θεοτόκος ἐτοιμὴ διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν μονογενῆ τῆς υἱόν. Τότε πόσοι θρηνοὶ τῶν Ἀποστόλων, πόσοι ὀλοφυρμοὶ τῶν ἱεραρχῶν, οἵτινες ἔλεγον οὕτω· Ποῦ ἀφίνεις ἡμᾶς, Δέσποινα, ὄρφανούς; Ἡμεῖς σὲ ἔχομεν ἀγκυραν, σκέπην, βοήθειαν καὶ πρόσβην εἰς τὸν μονογενῆ σου υἱόν. Καὶ πῶς νὰ ὑποφέρωμεν τὸν χωρισμὸν σου; Μὴ, Δέσποινα Θεοτόκε, [δὲν] ἔχεις τὴν δύναμιν νὰ μείνῃς εἰς τὴν γῆν ἕως οὗ τελειώσωμεν τὸ κήρυγμα, ἂν θελήσῃς; Πῶς νὰ ὑποφέρωμεν τέκνα χωρὶς μητέρα, δοῦλοι χωρὶς κυρίαν, ἀσθενεῖς χωρὶς βοήθειαν, ὄμματα χωρὶς φῶς, σῶμα χωρὶς ψυχὴν; Ἡμεῖς ἐν σοὶ ζῶμεν καὶ καυχώμεθα καὶ ἰσμέν. Ἐσὺ εἶσαι ἡ παραμυθία μας καὶ παρηγορία, ὦ Δέσποινα. Ἀνελήφθη ὁ μονογενὴς υἱός σου καὶ μᾶς ἄφηκεν ἐνέχυρον τὴν προστασίαν σου· τῶρα ὑστερούμεθα καὶ ἀπὸ αὐτὴν· καὶ πῶς νὰ ζήσωμεν, ὅπου ἡ ζωὴ μας μελετᾷ νὰ μισσεύσῃ εἰς τὰς οὐρανίους μονάς;

Αὐτὰ καὶ ἕτερα λέγοντες κατεφίλουσαν τὰς παναγίας χεῖράς τῆς καὶ τοὺς ἀχράντους πόδας τῆς· ἡ δὲ Θεοτόκος ὡς φιλάνθρωπος μήτηρ τοῦ φιλάνθρωπου θεοῦ παρηγορεῖ αὐτοὺς λέγουσα, ὅτι δὲν θέλει λείψει νὰ τὰς βοηθῇ μὲ τὴν προστασίαν τῆς καὶ μεσιτείαν πρὸς τὸν μονογενῆ τῆς υἱόν, διὰ τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ὑμνήτε καὶ οὐχὶ νὰ θρηνητέ. Ἐγὼ, ἔλεγε, σὰς γνωρίζω μαθητὰς τοῦ ἡγαπημένου μου υἱοῦ, πιστοὺς θεράποντας καὶ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας διαπρυσίους κήρυκας, διὰ τὸ ὅποιον ἀκούετε τὸ Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων τὴν εἰρήνην. Εἰρηνεύετε λοιπὸν πρὸς καιρὸν, καὶ θέλει μετατοπίσῃ καὶ ἐσὰς ὁ υἱός μου ἐκεῖ ὅπου εἶναι τὰ πλήθη τῶν δικάϊων, καθὼς αὐτὸς ὁ Κύριος σὰς ὑπεσχέθη ἔτι ζῶν. Ἐγὼ λοιπὸν παραδίδωμι τὴν ψυχὴν μου εἰς χεῖρας τοῦ υἱοῦ μου καὶ θεοῦ.

Αὐτὰ λέγουσα καὶ διατάττουσα, ἀφῆκε τὸ πνεῦμα, καὶ εὐθὺς ὁ σύλλογος τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, περικυκλοῦντες τὴν κλίνην τῆς Θεομήτορος, ἐκλαιον ἀπαραμύθητα, ἐπειδὴ εἰσήγαγε τὸ θεῖον στόμα τῆς Θεοτόκου. Ἄλλοι μὲ ὕμνους ἔδοξολόγουν, ἄλλοι μὲ ἐγκώμια εὐφημοῦσαν, κηδεύοντες τὸ θεοδόχον τῆς σῶμα εἰς Γεθσημανὴ τὴν πάλιν.

4. ἀφίνεις 6. πρόσβην 7. δὲν προσέθηκα 13. ἐνέχυρον 14. μισσεύσῃ 20. ὑμνεῖτε θρηνεῖτε 27. παραδίδωμοι

Ὁ δὲ Θωμαῆς μὴ ὄντας παρῶν, καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ
 υἱοῦ της, ἐρχόμενος δὲ μετὰ τὴν ταφὴν τῆς Θεομήτορος, ἰθρῆνει ἀπα-
 ρηγόρητα· Πῶς ἐγὼ ὁ δυστυχὴς νὰ λείπω καὶ νὰ ἐλαττοῦμαι ἀπὸ
 τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους; Ἐγὼ καὶ εἰς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ υἱοῦ
 5 της δὲν εὐρέθη, ἐγὼ καὶ τῶρα νὰ λείπω εἰς τὴν τελευταίην τῆς μη-
 τρός του; ὦ, καὶ πῶς νὰ ὑποφέρω; Οἱ δὲ λοιποὶ, διὰ νὰ παραμυ-
 θήσουν τὸν ἀδελφόν των, τρέχουσιν εἰς τὸν τάφον τῆς Θεοτόκου, καί,
 ξεσκεπάζοντες τὴν λάρνακα, δὲν εὗρον τίποτε, ἐπειδὴ τὸ πανάγιον
 αὐτῆς σῶμα ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ νὰ καθήσῃ εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ
 10 υἱοῦ αὐτῆς κατὰ τὴν πρόρρησιν τὴν λέγουσαν Παρέστη ἡ βασίλισσα
 ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διαχρύσω. Ἐκεῖ λοιπὸν πρὸςθεύει πάν-
 24 τοτὲ διὰ τοὺς εὐσεβεῖς Χριστιανοὺς, ἐπειδὴ καὶ ἔτρεξεν ἥ ὡς ἡ περι-
 στερὰ εἰς τὴν κιβωτὸν, φοροῦσα κλάδον ἐλαίας τῆς εὐσπλαγγνίας καὶ
 τῆς φιλανθρωπίας Ὅθεν πρέπει νὰ προστρέχωμεν μὲ εὐλάβειαν εἰς
 15 τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ θέλομεν λάβει τὴν χάριν, τὴν
 βοήθειαν καὶ τὴν θεραπείαν, οὕσα αὐτῇ ἄοκνος νὰ χύνη τὰ χρυσόρ-
 ρειθρά της νάματα εἰς τοὺς εὐλαβεῖς.

Ἄς φανῆ λοιπὸν, δέσποινα Θεοτόκος, ἃς φανῆ καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς
 ἀχρεῖους δούλους σου ἡ προστασία σου, εἰς ἡμᾶς, λέγω, οἱ ὅποιοι
 20 ἐσυντρέξαμεν σήμερον εἰς τοῦτόν σου τὸν ἅγιον ναόν. Ἐλευθέρωσον
 ἡμᾶς ἀπὸ τὰς παγίδας τοῦ χαιρεκάκου καὶ ἀλάστορος διαβόλου, ἀπὸ
 τὰς καταδρομὰς τῶν τυράννων, ἀπὸ τὰς διαφόρους νόσους, ἀπὸ τοῦ
 κόσμου τὰ σκάνδαλα, ἀπὸ τῆς σαρκὸς τὰ σκιρτήματα, ἀπὸ τὰς πο-
 νηρὰς τοῦ κοσμοκράτορος προσβολὰς καὶ ἐπηρείας, καὶ ἀξιώσον ἡμᾶς
 25 νὰ παρασταθῶμεν εἰς τὸν δεξιὸν χορὸν τῶν δικαίων τοῦ μονογενοῦς
 σου υἱοῦ εἰς τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἔλευσιν. Ναί, δέσποινα Θεοτόκε,
 ὅταν με ἐκ τούτου τοῦ ταπεινοῦ σώματος χωρίσῃ τῇ προστάξει ὁ σὸς
 υἱός, φάνηθί μοι τότε προστάτης, εἰς θείας ἀναπαύσεις καθοδηγοῦ-
 σά με, ἵλεως γενοῦ μοι τῷ ταπεινῷ, ὅτι πλήν σου ἄλλην οὐ γινώσκω
 30 καταφυγὴν ὃ ἐν ἁμαρτίαις παντοίαις πεπλησμένος· ἐλέησόν με, μόνη
 Χριστιανῶν ἡ ἐλπίς.

1. ὄντας 6. μου; ὦ
 16-17. χρυσόρρειθρά
 γουῖσαμοι 29. ἵλεος

8. εὗρον 25. μονογενοῦ

13. κιβωτόν 28. φάνηθί

15. λάβει καθοδη-

Τί σοι δῶρον προσάξω τῆς εὐχαριστίας ἀνθ' ὧν περ ἀπήλαυσα τῶν σῶν δωρημάτων καὶ τῆς σῆς ἀμετρήτου χρηστότητος; Τοιγαροῦν δοξάζω, ὑμνολογῶ καὶ μεγαλύνω σοῦ τὴν ἄφατον πρὸς με συμπάθειαν.

ΤΕΛΟΣ

5

Καὶ αὐτὸ τὸ ὄφος τῶν προσθηκῶν τούτων, μᾶλλον ἀρχαί-
ζον καὶ διάφορον ὄν τοῦ τοῦ Παισίου Δημάρου, δεικνύει, ὅτι
ἢ μετὰ τὸ κείμενον τὸ περιλαμβανόμενον ἐν τῷ κώδικι τοῦ
Ξηροποτάμου προσθήκη εἶνε ἄσχετος πρὸς αὐτὸ καὶ ἐγρᾶφη
πιθανῶς χάριν αὐτῆς τῆς ἐκδόσεως τῆς Βενετίας.